

Әл Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
“Философия және саясаттану” факультеті
“Дінтану және мәдениеттану” кафедрасы

Испания мен Италиядағы 20 ғ мәдениет философиясы

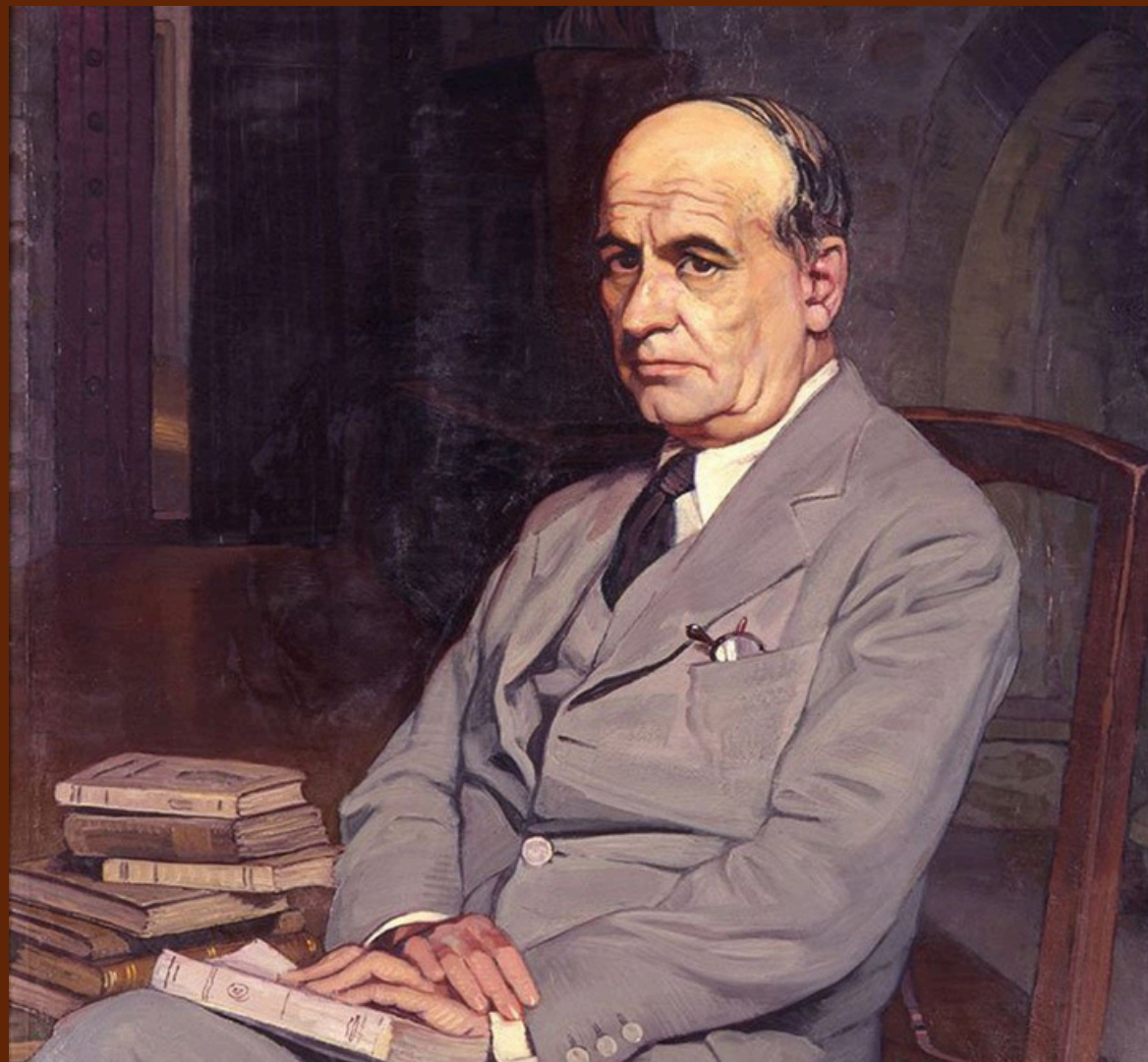
Орындаған: Қалтай Нұрхализа
Жетекші: Ажар Қуанышбековна

XX ғасырдағы Испания мен Италия мәдениет философиясында елеулі өзгерістерге ұшырады. Бұл кезеңде екі ел де мәдениеттегі жаңа бағыттар мен философиялық ағымдардың қалыптасуына куә болды. Испанияда Хосе Ортега-и-Гассет сынды философтардың ықпалымен мәдениет пен қоғам арасындағы жаңа түсініктер пайда болды. Ал Италияда неоклассицизмнің қайта жандануымен классикалық мұраға бет бұрып, мәдениеттің жаңа түрлері қалыптасты. Бұл екі елдің мәдениет философиясы ұлттық дәстүр мен қазіргі заманға сәйкестендірілген жаңа философиялық идеялармен толықты. Осылайша, Испания мен Италия мәдениеттері өздерінің тарихи, саяси және әлеуметтік жағдайларына сай философиялық ағымдарды дамытты.

Хосе Ортега-и-Гассет және оның мәдениетке көзқарасы

Ол үшін еуропалық контекстегі испан ойы, философияның болуы анық, талмаған мәселе болды. Ол испандық болмыстың өзін драмалық, деп қарастырады. Оның ұлттық дүниетаным ерекшеліктерінен бастап ірі ақындар мен суретшілердің портреттеріне дейінгі маңызды тақырыптарды қамтитын эсселері испан мәдени өміріне арналған. Испандық жағдайлар мен еуропалық таным тоғысында артегиандық философиялық метафора пайда болды.

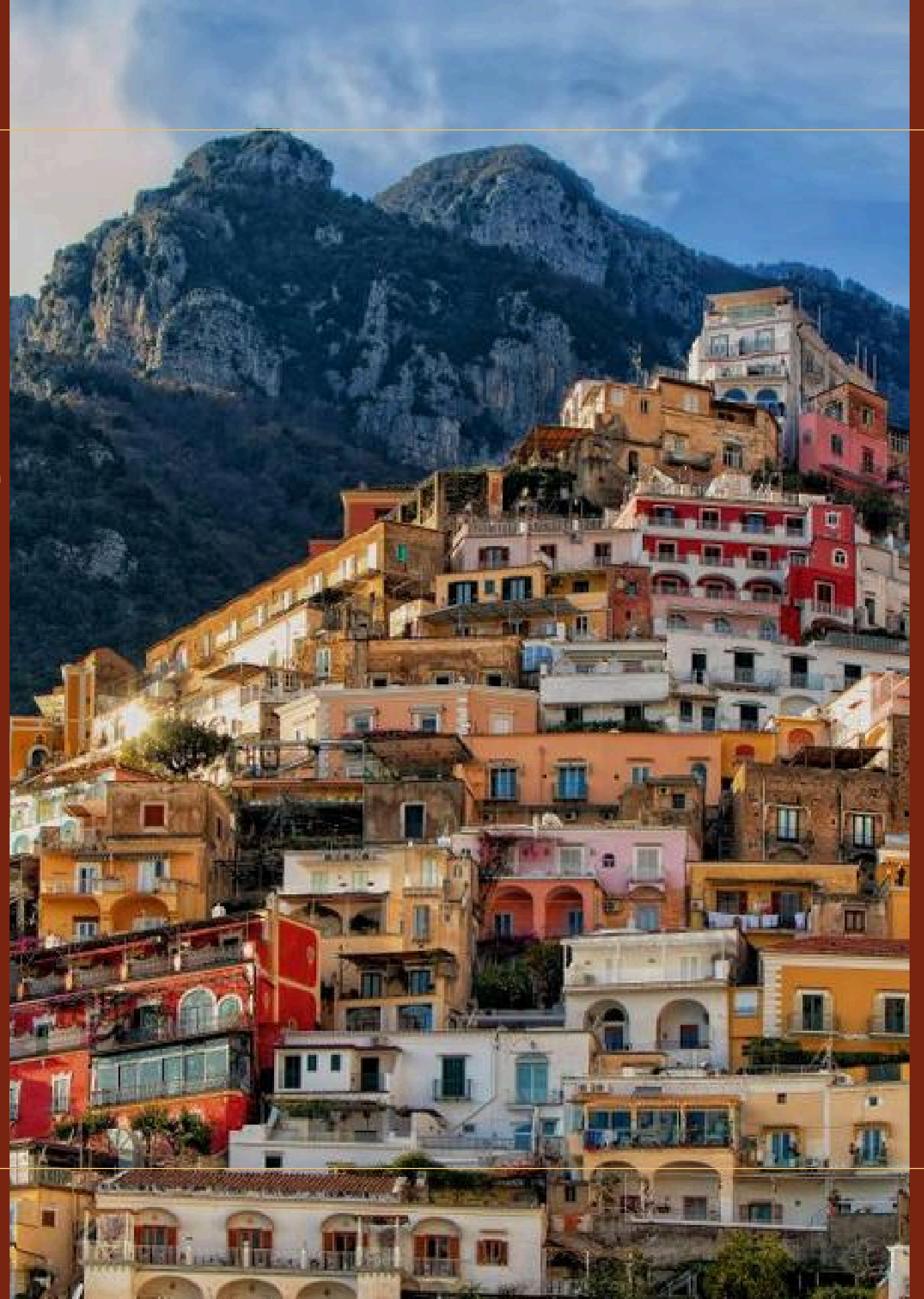
Хосе Ортега-и-Гассет — испандық мәдениет философиясының ірі өкілдерінің бірі. Оның “XIX ғасыр — уақыт атқару” тұжырымдамасы мәдениеттегі дәстүрлі құндылықтардың өзгеруін бейнелейді. Ортега-и-Гассет XIX ғасырды өтпелі кезең ретінде қарастырып, мәдениет пен қоғамның дамуын талқылады. Оның “жаңа дәстүр” ұғымы өткен мен болашақтың арасындағы байланысты сақтау арқылы мәдениетті жаңғыртуға шақырады. Ол мәдениет өзгерістерге ашық болуы керек деп есептеп, дәстүрлер мен модернизмді ұштастыра отырып, адамзаттың дамуын үнемі қайта қарауды талап етті. Оның идеялары XX ғасырдағы испан мәдениетінің философиялық негізін қалады.

Италиядағы неоклассицизм

XX ғасырдың басында Италияда мәдениет философиясы мен өнерде неоклассицизм ағымы күшті дамыды. Бұл бағыт ежелгі Рим мен Грецияның классикалық дәстүрлеріне оралуға негізделген. Неоклассицизм өнерде симметрия, қарапайымдылық және айқындыққа мән берсе, философияда тәртіп пен қалыпқа қайта оралуға шақырды.

Итальяндық философтар мен суретшілер бұл бағытта фашистік идеологиямен байланысты болған кезеңдерде неоклассицизм идеяларын қолдады, өйткені бұл идеология классикалық дәстүрлерді ұлықтап, мәдениеттің жаңа дәуірін қалыптастыруға тырысты. Италиядағы мәдениет философиясының негізгі өкілдері өз еңбектерінде мәдениеттің мәңгілік құндылықтарын қайта зерттеп, оларды жаңа заманның талаптарына бейімдеуге талпынды.

Испаниядағы мәдениет философиясы

XX ғасырда Испаниядағы мәдениет философиясы модернизм мен Ортега-и-Гассет сынды ойшылдардың ықпалымен дамыды. Бұл кезеңде испан интеллигенциясы мәдениеттің қоғамдағы рөлі мен оның өзгеру динамикасын тереңірек зерттеді. Ортега-и-Гассет мәдениетті әлеуметтік және тарихи контексте қарастырып, оның қоғамдағы маңыздылығын атап өтті. Ол мәдениеттің өзгеру қажеттілігін түсіндіре отырып, адамзаттың мәдени құндылықтарды қайтадан бейімдеуі керек деп санады. Испаниядағы мәдениет философиясының өкілдері елдегі саяси оқиғалар мен әлеуметтік өзгерістерді талқылап, мәдениет пен қоғам арасындағы тығыз байланысты көрсетуге тырысты. Бұл ойлар мәдениетке жаңаша көзқарас әкелді.

Испания мен Италиядағы мәдениет философиясының өзара байланысы

XX ғасырдағы Испания мен Италиядағы мәдениет философиясы арасында белгілі бір байланыстар болды. Екі елде де мәдениет пен философия дәстүр мен жаңашылдықты ұштастыра отырып, мәдениеттің даму жолдарын іздеді. Испанияда Ортега-и-Гассет модернизмге бет бұрып, мәдениеттің тұрақтылығын сынаса, Италиядағы неоклассицизм классикалық құндылықтарды қалпына келтіруге тырысты. Ортега-и-Гассет дәстүрді сақтай отырып жаңаруға шақырса, итальяндық философтар классикалық мұраға сүйеніп, жаңа қоғамның негіздерін қалауға тырысты. Осылайша, Испания мен Италия мәдениет философиясы арасында белгілі бір ұқсастықтар байқалады, бірақ әр елдің тарихи және саяси контекстіне байланысты айырмашылықтар да болды.

Қорытынды

Испания мен Италиядағы ХХ ғасырдағы мәдениет философиясы ұлттық мәдениеттің қайта қаралуымен сипатталады. Испанияда Хосе Ортега-и-Гассет “жаңа дәстүр” ұғымын енгізіп, мәдениеттегі өзгерістер мен тұрақтылықтың арасындағы байланысты талдады. Италияда неоклассицизм қайта жанданып, классикалық мұраны қайта қарап, оны қазіргі заманға бейімдеу идеясы алға шықты. Бұл екі елдің мәдениет философиясы ұлттық дәстүрлер мен жаңа ағымдарды ұштастыра отырып, қоғамның мәдени дамуына әсер етті. Қазіргі заманғы мәдениетте де осы идеялардың ізі қалды, олар қоғам мен мәдениеттің өзара байланысын түсінуге жаңа жол ашты.

Thank You.

